

Sygn. akt: III U 1604/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Załęska-Bartkowiak
Protokolant:	sekretarz sądowy Emilia Kowalczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 marca 2014 r. w O.

sprawy z odwołania M. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o rentę socjalną

na skutek odwołania M. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 26.08.2013r. **znak** (...)

orzeka:

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje M. D. prawo do renty socjalnej począwszy od dnia 01.08.2013r. na stałe;
2. stwierdza odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;
3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. na rzecz M. D. kwotę 60zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26.08.2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił M. D. prawa do renty socjalnej.

M. D. wniosła odwołanie od powyższej decyzji. Wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie jej prawa do renty socjalnej

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy podał, że odwołująca orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS nie została uznana za całkowicie niezdolną do pracy zarobkowej, a tym samym nie spełnia ustawowych warunków nabycia prawa do renty socjalnej.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego pełnomocnik ZUS pozostawił rozstrzygnięcie do uznania Sądu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 04.07.2005r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił M. D. prawo do renty socjalnej na okres od dnia 01.05.2005r. do dnia 30.06.2008r. Następnie uprawnienia rentowe zostały ubezpieczonej przedłużone na mocy decyzji ZUS z dnia 08.08.2008r. na okres od dnia 01.07.2008r. do dnia 31.07.2013r.

M. D. w dniu 10.06.2013r. złożyła wniosek o ponowne ustalenie uprawnień do renty socjalnej. Zakład Ubezpieczeń Społecznych skierował ubezpieczoną na badania przez lekarza orzecznika ZUS celem ustalenia czy jest ona osobą całkowicie niezdolną do pracy i czy niezdolność ta powstała z powodu naruszenia sprawności organizmu powstałego przed osiągnięciem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole średniej – przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Lekarz Orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 01.07.2013r. ustalił, że odwołująca jest całkowicie niezdolna do pracy do dnia 31.07.2016r.

Zastępca Głównego Lekarza orzecznika zgłosił zarzut wadliwości do powyższego orzeczenia, w związku z czym ubezpieczona została skierowana na badanie przez Komisję Lekarską ZUS.

Orzeczeniem z dnia 19.08.2013r. Komisja Lekarska ZUS w W. uznała, że odwołująca nie jest całkowicie niezdolna do pracy.

W oparciu o orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS organ rentowy zaskarżoną decyzją odmówił M. D. prawa do renty socjalnej.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej, renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało: przed ukończeniem 18 roku życia; w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Definicja osoby niezdolnej do pracy zawarta jest w art.12 ust. 1-3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który stwierdza, iż jest nią osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu, przy czym całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy.

W niniejszej sprawie zasadność odwołania M. D. uzależniona była od ustalenia, czy ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy i czy niezdolność ta powstała w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym w ustawowych okresach tj. przed osiągnięciem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole średniej – przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Na tę okoliczność Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych z zakresu psychiatrii, neurologii, psychologii jako właściwych ze względu na dolegliwości chorobowe odwołującej.

Biegli sądowi z zakresu psychiatrii, neurologii i psychologii po przeprowadzeniu badania podmiotowo-przedmiotowego oraz zapoznaniu się z dokumentacją medyczną odwołującej rozpoznali u niej schorzenia w postaci: upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym (na pograniczu upośledzenia w stopniu znacznym) oraz padaczkę ze sporadycznymi napadami.

Zdaniem biegłych stwierdzone schorzenia czynią odwołującą całkowicie niezdolną do pracy zarobkowej trwale, a całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia tj. od wczesnego dzieciństwa.

W uzasadnieniu swojego stanowiska biegli sądowi przytoczyli, że odwołująca już od najwcześniejszego okresu rozwijała się z opóźnieniem umysłowym, po czym już w okresie szkolnym stwierdzono u niej upośledzenie umysłowe na pograniczu stopnia lekkiego i umiarkowanego z tendencją do pogarszania się rozwoju. Następnie stwierdzono upośledzenie umysłowe na pograniczu stopnia umiarkowanego i znacznego. W chwili obecnej po ocenie psychologicznej przeprowadzonej przez biegłych oraz ocenie psychologów przeprowadzonej w dniach 30.07.2013r. oraz 8.11.2013r. – biegli podnieśli, że stwierdza się upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym na pograniczu ze stopniem znacznym.

Biegli podnieśli nadto, że w obecnej chwili odwołująca ma 26 lat i analizując jej dotychczasowy przebieg rozwoju intelektualnego, biegli nie mają pomyślnych rokowań na poprawę funkcjonowania intelektualnego albowiem swój pułap rozwojowy w sferze intelektualnej odwołując już osiągnęła. Ponadto biegli powołując się na publikację M. B. („Psychologia kliniczna...- Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne W-wa 1985r.) uznają, że upośledzenie umysłowe nie jest traktowane jako choroba, lecz jako skutek działania różnych czynników patologicznych. Jest to stan nieodwracalny, który ma charakter kalectwa trwającego całe życie. Uwarunkowany jest polietiologicznie co oznacza, że w poszczególnych przypadkach różne mogły być przyczyny zaburzeń- działania rozmaitych czynników patogennych powodujących uszkodzenie być może w przypadku odwołującej była to rozpoznana od wczesnego dzieciństwa padaczka.

Odwołująca nie wносиła żadnych zastrzeżeń do opinii biegłych.

Opinię tę zakwestionował natomiast ZUS (k.37-38). Organ rentowy opierał się na stanowisku Przewodniczącego Komisji Lekarskich przy II Oddziale ZUS w W., który nie zgadzał się z opinią biegłych - w szczególności z psychiatrą i psychologiem. ZUS podniósł, że ocena funkcjonowania na poziomie upośledzenia umysłowego umiarkowanego/ znacznego była zasadniczo różna od oceny Komisji Lekarskiej, która badała odwołującą w dniu 19.08.2013r. Zdaniem ZUS - dane uzyskane przez Komisję Lekarską w dniu badania odwołującej przeczą istnieniu deficytów poznawczych wskazywanych przez biegłą. Stwierdził, że aktualnie badana dobrze zorientowana, obecnie pracuje w sklepie na zmiany od 6 do 22, pracuje na kasie, potrafi liczyć, mnożyć, umie czytać, posługuje się telefonem komórkowym. Biorąc pod uwagę aktualny stan zdrowia badanej, fakt, że badana pracuje jako kasjerka w sklepie rodzinnym – brak podstaw do uznania całkowitej niezdolności do pracy. Nie ma danych medycznych, aby istniał proces chorobowy powodujący pogorszenie stanu. Wobec tak różnych ocen pomiędzy Komisją Lekarską a oceną dokonaną przez biegłych w krótkim odstępie czasowym należy zdaniem ZUS dopuścić dowód z opinii innych biegłych.

W ocenie Sądu należało podzielić wywody i wnioski opinii biegłych lekarzy sądowych. Wnioski biegłych zostały sformułowane po przeprowadzeniu wywiadu, badaniu odwołującej się i analizie dokumentacji medycznej zgromadzonej w aktach rentowych. Wydana przez biegłych opinia poparta została logiczną argumentacją. Biegli jednoznacznie wskazali, że upośledzenie umysłowe odwołującej oraz zahamowanie jej rozwoju na obecnym etapie powodują u niej całkowitą niezdolność do pracy, a zgromadzony materiał bezspornie potwierdza, że przyczyny tej niezdolności należy upatrywać w naruszeniu sprawności organizmu powstałym w dzieciństwie odwołującej. Biegli są specjalistami ze swojej dziedziny i posiadają wiedzę specjalistyczną wymaganą do ustalenia czy rozpoznane schorzenia czynią M. D. całkowicie niezdolną do pracy.

Opinia biegłych dostarcza sądowi wiedzy specjalistycznej koniecznej do dokonania oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie rentowe, w tym rodzaju występujących schorzeń, stopnia ich zaawansowania i nasilenia związanych z nimi dolegliwości, stanowiących łącznie o zdolności do wykonywania zatrudnienia lub jej braku. Sąd nie może - wbrew opinii biegłych oprzeć ustaleń w tym zakresie na własnym przekonaniu. Biegli wydali swoje opinie po zapoznaniu się z dokumentacją medyczną odwołującej i po analizie uzupełnionej dokumentacji nie mieli jakichkolwiek wątpliwości odnośnie kwestii niezdolności do pracy odwołującej jak i trwania tej niezdolności.

Sąd na mocy art. 217§3 kpc oddalił wniosek dowodowy ZUS o powołanie kolejnego dowodu z opinii biegłych, uznając, że sporne okoliczności zostały już wyjaśnione. ZUS stał na stanowisku, że M. D. nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy, albowiem pracuje w sklepie rodzinnym jako kasjerka. Tymczasem z dowodów zgromadzonych w sprawie wynika, że ZUS najprawdopodobniej pomylił osoby i swe stanowisko oparł na stanie faktycznym dotyczącej innej osoby. Jak bowiem wynika z zeznań świadka H. Ł. (1) - matki odwołującej oraz z zeznań odwołującej - M. D. nigdy nigdzie nie pracowała. Świadek H. Ł. (2) zeznała, że odwołująca ukończyła jedynie gimnazjum, przy czym dodała, że była to szkoła specjalna. W domu wykonuje jedynie proste czynności - typu sprzątanie, ale już sama sobie nie potrafi zrobić kanapki przy użyciu noża. Odwołująca nie zna się na wartości pieniądza, nie potrafi prawidłowo nimi operować. Była już z tego powodu kilkukrotnie oszukana w sklepie. Świadek zaprzeczyła jakoby kiedykolwiek prowadziła sklep i zatrudniała tam córkę, nie szukała również dla córki zatrudnienia, gdyż - jak podkreślała - córka nie zna się ona na pieniądzach, a ponadto nie potrafi się sama poruszać po mieście, gdyż bardzo szybko traci orientację.

Mając na uwadze, że kwestionowanie przez ZUS opinii jest zapewne wynikiem błędu co do osoby oraz że M. D. otrzymywała rentę socjalną nieprzerwanie od 2005r., a jak wynika z opinii biegłych nie ma pomyślnych rokowań na poprawę funkcjonowania intelektualnego - Sąd uznał, że nie ma potrzeby wzbogacania materiału dowodowego o kolejne opinie biegłych.

Sąd w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy ustalił, że M. D. jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. Nadto Sąd uznał, że niezdolność ta jest trwała. Jak wynika z opinii biegłych - stan zdrowia odwołującej uległ pogorszeniu. Aktualnie jest ona upośledzona w stopniu umiarkowanym, na pograniczu upośledzenia w stopniu znacznym. Z opinii biegłych wynika także, że jest to stan nieodwracalny, mający charakter kalectwa trwającego całe życie.

W myśl art.15 ustawy o rencie socjalnej - w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio art.13 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS. Natomiast zgodnie z art.13 ust.3 tej ustawy - niezdolność do pracy orzeka się na okres dłuższy niż 5 lat, jeżeli według wiedzy medycznej nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu.

W ocenie Sądu rodzaj schorzeń odwołującej, powodujący u niej całkowitą niezdolność do pracy, nie rokuje odzyskania zdolności do pracy. Dlatego Sąd przyznał odwołującej rentę na stałe.

Z tych względów Sąd na mocy art. 477¹⁴§2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał M. D. prawo do renty socjalnej od dnia 01.08.2013r. na stałe.

Stosownie do treści art.15 ustawy o rencie socjalnej - w niniejszej sprawie ma także zastosowanie art. 118 ust.1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z tym przepisem - Sąd był zobowiązany, przyznając odwołującej prawo do renty, do zamieszczenia z urzędu w sentencji wyroku rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego odnośnie do nieustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie zaistniały podstawy do obciążenia odpowiedzialnością organu rentowego za nieprzyznanie odwołującej prawa do renty socjalnej już na etapie postępowania przed ZUS.

Sąd miał na uwadze, że biegli wydali opinię na podstawie tych samych dokumentów, które odwołująca złożyła w ZUS-ie. Odwołująca na etapie postępowania przed Sądem nie złożyła żadnych nowych dokumentów, które mogłyby wpłynąć na zmianę oceny jej stanu zdrowia. Z treści zarzutów, które ZUS wniósł do opinii wydanej przez biegłych, można wnosić, że błąd co do osoby pojawił się już na etapie oceny jej stanu zdrowia przez komisję lekarską ZUS. Uzasadniałoby to rozbieżność co do oceny stanu zdrowia odwołującej w porównaniu z oceną dokonywaną uprzednio przez lekarza orzecznika ZUS z dnia 01.07.2013r. oraz oceną dokonywaną uprzednio przez ZUS, co skutkowało przyznawaniem odwołującej renty socjalnej od 2005r. ZUS pomimo możliwości oraz dostępnych środków nie zweryfikował danych dotyczących zatrudnienia M. D., a był to istotny fakt mający znaczenie dla rozstrzygnięcia w kwestii niezdolności do pracy i ustalenia w tym zakresie powinny zostać zweryfikowany przez organ rentowy. Sądowi znane jest stanowisko Sądu Apelacyjnego w Białymstoku wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 25.02.2014r. (III AUa 1118/13) sprowadzające się do konkluzji, że organ rentowy zobligowany jest do uwzględnienia orzeczeń lekarza

orzecznika ZUS oraz komisji lekarskiej ZUS. Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że organ rentowy nie posiadał kompetencji do samodzielnej analizy dostępnej dokumentacji medycznej oraz do własnej niezależnej oceny spornej przesłanki niezdolności do samodzielnej egzystencji. W tym zakresie musi bazować na orzeczeniach lekarza orzecznika i komisji lekarskiej ZUS, które są dla niego wiążące.

Należy się oczywiście zgodzić, że organ rentowy wydaje decyzje w oparciu o ocenę stanu zdrowia ubezpieczonych wydaną przez lekarza orzecznika ZUS i komisję lekarską ZUS. Jednak zdaniem Sądu nie odbiera to możliwości stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Interpretacja zaprezentowana przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku prowadzi do wniosku, że nigdy w sprawach o rentę lub o dodatek pielęgnacyjny Sąd nie miałby możliwości stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego. Tymczasem należy zwrócić uwagę, że w art.118 ust.1a w/w ustawy ustawodawca posługuje się zwrotem „w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości”. W/w ustawa odnosi się jedynie do prawa do renty, dodatku pielęgnacyjnego i emerytury. Zatem drogą eliminacji należałoby uznać, że odpowiedzialność organu rentowego można stwierdzać jedynie w przypadku emerytury. Zdaniem Sądu - gdyby zamysłem ustawodawcy było wprowadzenie odpowiedzialności organu rentowego jedynie w przypadku przyznania prawa do emerytury, to znalazłoby to wyraz w literalnym brzmieniu tego przepisu. Także analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych prowadzi do wniosku, że w sprawach o rentę także można stwierdzić odpowiedzialność organu rentowego, o której mowa w art.118 ust.1a w/w ustawy. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 06.07.2011r. (II UZP 5/11) stwierdził, że przepis art. 118 ust. 1a ma zastosowanie w sprawach o rentę socjalną. Z uzasadnienia tej uchwały wynika, że Sąd I instancji przyznał prawo do renty socjalnej i stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Takie orzeczenie znalazło aprobatę Sądu Najwyższego w powoływanej powyżej uchwale. Powołując natomiast przykładowo orzecznictwo Sądów Apelacyjnych – wskazać można wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23.10.2013r. (III AUa 425/13), z którego wynika, że w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy także zachodzą podstawy do orzekania o odpowiedzialności organu rentowego, o której mowa w art.118 ust.1a w/w ustawy.

Konkludując – zdaniem Sądu orzekającego w tej sprawie, art.118 ust.1a w/w ustawy odnosi się do wszystkich świadczeń, o których mowa w ustawie o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawach, które zawierają odesłanie do art.118 ust.1a w/w ustawy.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w punkcie 2 sentencji wyroku.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o art.98 kpc w zw. z §11 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.jedn. Dz.U. z 2013r., poz.490).